СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 93. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 23. квітня, 1928. VOL. XXXVI. No. 93. Jersey City, N. J., Monday, April 23, 1928. THREE CENTS.

ЛЕТУНИ „БРЕМЕНА" ГОТОВІ ЛЕТІТИ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ПЛЯНУЮТЬ ЛЕТІТИ ПОНАД ОКЕАН ДО ЕВРОПИ.

ЛЕЙК СТ. АҐНЕС, Квібек, 20. квітня. — Сюди прилетів нині великий тримоторовий літак Форда, зачартерований Північно-американським Ґазетярським Союзом для вилету до Ґрінлі Айленд, щоби поробити там направки коло німецького літака „Бремена".

Летуни „Бремена" й панна Юнкерс, дочка будівничого літака, поробили остаточні пляни дальшої діяльности летунів. Летуни мають направити „Бремен", як тільки наспіють нові части літака. Направки мали би заняти їм цілу ніч з пятниці на суботу. Як літак буде направлений, летуни малиби сейчас вибратися в дорогу до Злучених Держав. Плянують вони вилетіти в суботу о 6. годині рано; як погода не допише, то очевидно будуть примушені свій лет відложити.

Висісти вони малиби на Мичел Филді під Ню Йорком, згідно зі своїми первісними плянами. На вістку про сі пляни, в Ню Йорку почалися горячкові приготовання для їх привитання. В параді для летунів малиби взяти участь не тільки цивільне населеня, але й війска та шкільні діти. З першого малоби йти в параді 4,000; дітий 5,000. Воздухом малоби летіти 12 літаків американської армії.

КУЛИДЖ УПЕРТО ОБСТОЮЄ ПРИ СВОЇЙ ПОСТАНОВІ ПРОТИ НОВОГО КАНДИДОВАННЯ.

НОВА ПОБІДА СМИТА.

ВАШИНҐТОН, 20. квітня. — Президент Кулидж заборонив своїм приятелям у стейті Месечузетсі ставити його імя на балоти при правиборах. Кулидж заявляє, що се його скомпромітувалоби.

Ал. Смит знова добув собі делеґатів з Айови та Илинойса. Делеґації сих двох стейтів дадуть йому 84 голоси. Прихильники Смита заявляють знова, що се запевняє понад усякий сумнів номінацію Смита. Републиканці говорять те саме про Гувера.

ВЕЛИКІ ПОЖАРИ ЛІСІВ У НЮ ДЖЕРЗІ.

ЖЕРТВ У ЛЮДЯХ ВЖЕ Є ТРОЄ.

БАРНЕҐЕТ, Ню Джерзі, 20. квітня. — Великі пожари лісів у повіті Овшен ще не погашені. Ліси знищили богато фарм, положених у лісах, та наробили богато шкоди на фармах і в садах.

Через пожар згинуло троє людий. Кромі Френка Ейерса й Клейтона, що згинули вчора, погиб ще Джан Денґ, якого найдено неживого на дорозі до Ню Йорку недалеко від Томс Ривера; припускають, що він упав з автомобіля, втікаючого перед пожаром так скоро, що керманич авта не хотів навіть задержатися для піднесення свого товариша.

Яких дві тисячі людий бере участь у ґашенню огню.

ПОЖАР У ФАБРИЦІ.

7 ЛЮДИЙ ЖЕРТВОЮ ПОЖАРУ В КОЛОРАДО.

ДЕНВЕР, 20. квітня. — У фабриці хемікалій Александра в Енґелвуді, передмістю Денвера, случився страшний вибух, який запалив цілу фабрику.

У фабриці працювало тоді 26 робітників і робітниць. Ні одно з них не вийшло ціло: згинуло сімох робітників, а девятнайцять віднесло тяжкі покалічення й попарення.

Люди, що проходили попри фабрику, бачили, як з будинків фабрики бухнула полумінь на яких 50 стіп у гору, а відтак з виходів вибігали люди з горіючою одежею. Їх одіж була пересичена запальними матеріялами, які вироблялися в фабриці.

Один з робітників допускає, що причиною вибуху було зле електричне полученя.

ЖЕРТВИ АВТОМОБІЛЕВОГО РУХУ.

НЮ ЙОРК, 20. квітня. — Сими днями сталися в місцевій українській кольонії два нещасні автомобілеві випадки з дітьми.

Наперед трок побив тяжко 8-літного хлопця віндоклінерського контрактора Івана Дусаненка, а відтак автомобіль одного неосторожного автомобіліста побив хлопця відомого українського громадянина Василя Дроботія так тяжко, що дитина по двох днях мук померла в шпиталю.

У стейтовому суді в нюйорській дільниці Бруклині ставав на суд Самуель Принц, обжалований за вбитте 8-літного Роберта Водерспуна. Свідки говорили, що обжалований їхав скоро, що він не звільняв скорости на змоченій дощем асфальтовій дорозі, що його автомобіль закрутився довкруги, а він натиснув на брейки аж тоді, як автомобіль ударив дитину. Мимо сього всього присяжні судді винесли вердикт, що обжалований не винуватий.

Суддя, що проводив розправою, сейчас уневажнив се ореченне та прочитав присяжним довгу науку, в якій сказав: „Ваш вердикт се заява всім неосторожним автомобілістам, що вони можуть переїзджати діти й прохожих безкарно!"

ВЕЛИКІ СНІГИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 19. квітня. — З причини величезних снігів, які впали в Польщі, перервана скрізь залізнича і шляхова комунікація. Варшава стратила була телеґрафічне получення зі світом на пів дня. Сніжним заметілям товаришив сильний морозний вітер. З усіх частин краю доносять, що позамерзало на смерть дуже богато бузьків і инших перелетних птиць, які повернули вже були з теплих країв.

ЧУДОТВОРНИЙ КИТАЙСЬКИЙ ЛІКАР.

На малій китайській залізничій стації Єн-ні-ен від якогось часу дуже багато подорожних. Кожний поїзд привозить все нових і нових людей з усіх кінців величезної держави. Це переважно нещасні каліки на кулях, сліпі, паралітики і т. д. А приїздять вони до китайського будійського священика. Живе він на горі з пятьма своїми учениками. Від сходу до заходу сонця обходить він довгі ряди хорих. Одному торкнеться очей, другому вух або чола, третьому покладе руку на рамені і вони відходять оздоровлені. Нікому не дає і не поручає ніяких ліків. Китайські ґазети описують багато випадків виздоровлення сліпих, глухих, паралітиків, божевільних і т. д., яким передтим не помагали ніякі ліки. В праці часом помагають тому священикови його ученики. Цікаве, що кожного з учеників по черзі наділює силою оздоровлювання, але лише на один день. До недавна ще — як сам оповідає — той чудотворець був пристрасним грачем і програв все своє майно.

ПРИСУД ШПІОНА В КИЇВІ.

З Києва повідомляють, що там закінчився процес Белова, який вернув із концентраційного табору в Польщі і там займався шпіонажею в користь Польщі на припоручення львівської дефензиви. Суд засудив Белова на смерть, але узгляднюючи, що Белов жалував своїх учинків, приноровив до нього амнестію.

ДЕМОНСТРАЦІЇ В СЕМИГОРОДІ.

Тел. Комп. подає з Букарешту, що в цілім Семигороді були демонстрації греко-католиків проти урядового проекту закону, який запевняє ґеґемонію східній церкві, хоч більшість населення є греко-католики. У Марош Вашарґей в демонстраційнім поході під проводом священиків узяло участь 5,000 людей. Прийшло до сутички з поліцією. Кільканацять людей було ранених. Греко-кат. духовенство ухвалило на знак протесту не відправляти богослужень.

ЕМІҐРАЦІЯ ДО КАНАДИ.

У львівськім воєвідстві радить конференція, як краще зорґанізувати еміґрацію за море, головно до Канади, куди Польща може вислати цього року з 20,000 хліборобів.

СМЕРТЬ ПРОВОКАТОРА.

З Вільна повідомляють, що дня 16-го м. м. убито там головного свідка обвинувачення в процесі білоруської громади провокатора Гурина. Гурин був колись комуністом і навіть сидів у білостоцькій тюрмі. Згодом Гурин „навернувся". Вбийство доконано в 11 год. в ночі в одному з підрядних ресторанів Вільна, при Яґайлонській вулиці. Вбийник подав, що зветься Пекарський.

НАЙМЕНШІ ЛЮДЕ НА СВІТІ.

Більшість карликів, що виступає на сценах Америки й Европи, походять з південної Мадярщини, з комітату Боршод. Учені застановлялися, чому саме в тих околицях родиться так багато карликів, але досі не вдалося їм пояснити цього. Карликів, само собою, нема так дуже багато, тому платять за одного навіть міліони. Погляд, неначе б з карликового подружжа родилися карлики, показався неправдивим. Жінки-карлички є звичайно неплідні, а карлик, оженений з нормальною жінкою, має нормальних потомків. Отже карликоватість не є дідична.

Славне було весілля, яке в 1710 р. цар Петро І. справив парі своїх карликів. На весіллю було 72 карлики. На столі поставили посуду, відповідну до величини гостей.

Король Станислав Авґуст мав карлика Бебе, родом з Льотаринґії. Як він народився, то важив 375 ґрамів, а високий був на 20 центиметрів. Бебе жив 23 роки, а домовина його була ледви 55 центиметрів довга.

Та часом карлики доживають гарного віку. І так карлик Альден, що помер минулого року, дожив 84 року, инший Еґ-Меґ жив 88 літ. Цей останній виступав як співак у театрі в Шікаґо. Карличка Люція Зарате важила на 15-ому році життя не цілих 5 фунтів. Голяндка „княжна Павліна" на 4-ому році була висока на 38 центиметрів, а важила 6 і пів фунта. З кінцем минулого століття жив в Европі 60-літній карлик з величезною бородою. Давніше він був блазнем турецького султана.

ВПЛИВ ТЮТЮНУ НА ДИКИХ ЗВІРІВ.

У берлінському зоольоґічному городі (звіринці) є багато чотироногих диких звірят, які радо заживають відповідну кількість тютюну. Проф. П. Майєрґайм ствердив, що навіть незначна кількість тютюну, подана диким звірятам, як пр., львам, до спожиття, робить їх спокійнішими й лаґіднішими.

КРАДІЖ ГРОШЕЙ І АКЦІЙ.

В Варшаві, на Краківському передмісті під ч. 66, де містяться Державні Ґрафічні Заведення, викрито банду злодіїв, яка постійно й систематично викрадала свіжі акції й банкноти. Афера обняла широкі круги „співробітників", супроти чого й епільоґ заповідається доволі сензаційно.

КАРА НА ПРОВОКАТОРІВ.

Як відомо, також у Німеччині появилися після війни рептильні ґазети, оплачувані в першу чергу Францією. Найшовся гурток німецьких громадян, які за французькі гроші взялися до цієї ганебної роботи, назвавшися рівночасно вигідним йменням „пацифістів". Ніби в обороні всевропейського миру друкували вони у своїх ґазетах „Меншгайт" („Людство") та „Наєс Дайчлянд" („Нова Німеччина") всеможливі доноси про мнимі німецькі зоруження, загрозу війни й т. д., з чого очевидно користала Франція, вигукуючи та „остерегаючи" бувшу Антанту перед німецькою відплатою.

Цими днями покінчився саме в Ляйпціґу процес проти редактора та видавця одної з цих рептильок: „Наєс Дайчлянд", яких обвинувачено в злочинах, недійсних ревеляціях про німецьку Райхсверу. Обидвох присуджено на 9 місяців тюрми.

ЖІНОЧІ РЕКОРДИ.

Із Ванкувера (Бритиш Колюмбія) телеґрафують: Авто переїхало поважного громадянина Ґаррі Лянґлей, що жив там від трох літ. Раненого відвезли до шпиталю і там ствердили, що Лянґлей — жінка. Ось її історія. В 1822 р. в Дургамі, Анґлії, кинулась до ставу донька багатого купця Генрі Кузінґема. Мотивом було, як казали, нещасливе кохання. Ніхто крім рідні не знав, що дівчину виловили з води робітники і її вислали в Америку, щоб оминути скандалу. На корабель вона сіла вже з пашпортом хлопця Ґаррі Лянґлей, у мужеськім убранні. Від цього часу себто 45 літ вона жила як мущина. Вона почала життя кольоніста на Алясці, скрізь працюючи з мущинами як рівна, не розбудивши ні разу підозріння. Її товариші хутко звикли до єдиної довоглядної риси її вдачі: що цей мущина не терпів жінок. Лянґлей доробилась майна і на старі літа переїхала у Ванкувер, щоби доживати віку. Вона вмерла би із своєю тайною, якби не трапився цей нещасливий випадок. Тепер вона каже, що не може лишитись у Ванкувері, бо на неї показуватимуть пальцями і скажуть їй одягнути на себе „нестерпну жіночу сукню".

УКРАЇНЕЦЬ ПРОФЕСОРОМ ДЕРЖАВНОГО ЧЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Відомий наш діяч, проф. Дмитро Дорошенко іменований професором Карлового університету у Празі. Вступний виклад нового професора на тему „Головні течії української історичної думки 19-го століття" відбувся 5-го березня у великій салі Славянського семинаря Карлового університету в присутности чеських і українських професорів та студентства. Проф. Д. Дорошенко викладатиме чеською мовою курс „Огляд української історії" три години тижнево.

СОВІТИ НАКЛАДАЮТЬ НОВІ ПОДАТКИ НА СЕЛЯН

МОСКВА, 20. квітня. — Центральний Екзекутивний Комітет приняв в основі проект нових податків, наложених на селян. Новий податок принесе державній скарбниці річно 80 міліонів рублів. Заплатять його одначе самі куркулі. Той податок звільнить 35% селян, себто найбіднішу верству від податків взагалі, а середняк буде платити половину а то й менше з того, що платив минувшого року. Виходить, що 12% селян, себто найбогатша частина, має видержати отсей новий тягар виключно на своїх плечах.

Той проект стрінувся одначе з острою опозицією з боку деяких делеґатів. Як совітські ґазети подають, делеґат Шилов заявив, що це неправда, що селянам живеться тепер краще як за царських часів, навпаки теперішнє положення гірше. Делегат Волков підніс, що між бідняками є тепер на селі повно неробів. Звільнити їх від податків, значить піддержувати їх в лінивстві. Український делеґат Шур заявив, що новий проект відобється найгірше на середняку і причиниться до роздроблення господарств. Вже тепер ділять господарства, що мають по 8 десятин землі, а це тому, щоби звільнити себе від податкових обовязків.

З опонентами чмслилися, бо всіх їх призначено до комісії, котра має поробити деякі полекші в новім проекті, який змагає властиво до переведення соціялізації на селі.

ЧЕНҐ ЗЛУЧИВСЯ З ФЕНҐОМ.

ШАНҐАЙ, 20. квітня. — „Християнський" ґенерал Фенґ наближається поволи до Пекіна, столиці Китаю. Йому не дуже то довіряють, бо його минувшина говорить за тим, що він готов кождої хвилі зрадити. І тепер деякі тої думки, що він навязав зносини з Японією і готов заняти Пекін та оголосити себе диктатором. Це мабуть і причина, чому Ченґ Кай Шек так поспішно злучив тепер свою армію з армією Фенґа і спільно з ним продовжає наступ на Пекін.

Північна армія вже розбита. Націоналістична воєнна кватира подає, що націоналістична армія забрала в полон 32,000 жовнірів, 32 полеві гармати, 18,000 крісів і 6,000 машинових крісів.

ОБІ СТОРОНИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЯПОНІЇ.

ШАНҐАЙ, 20. квітня. — Націоналістичний уряд рішив вислати до Токіо рішучий протест проти висилки японських військ до Китаю. Ухвала наступила наслідком рішення японського уряду, щоби вислати 5,000 японських жовнірів до Китаю.

В той сам час запротестувало в Токіо проти цеї висилки військ ще й китайське посольство, що репрезентує північне пекінське правительство.

Японський уряд знова заявляє, що він не думає мішатися у внутрішні китайські справи, а висилає військо тільки з огляду на забезпечення японських горожан.

УРЯД БУДЕ РІШАТИ В СПОРІ МІЖ РОБІТНИКАМИ А ВЛАСНИКАМИ.

БЕРЛІН, 20. квітня. — 1,000,000 майнерів готові вийти на страйк, щоби добитися підвишки заробітної платні. Майнерські юнії в области Рур домагаються 8% підвишки, а вуглеві барони не хочуть на неї згодитися без підвишки ціни на вугіль. Конфлікт відступлено міністрови праці до полагодження. Цего вимагає закон, встановлений для припинення страйків. Страйкуючі майнери думають, що справу виграють, бо тепер вибори, а 1,000,000 голосів це велика сила при виборах. Але і власники надіються, що уряд проти них не піде. Кажуть, що міністерство згодиться на підвишку робітникам та змусить власників до виконання рішення уряду.

ЗЕМЛЕТРУС ЗНИЩИВ ЦІЛЕ МІСТО.

СОФІЯ, 20. квітня. — Ціле місто Філіпполіс, що мало 100,000 мешканців, в руїнах. Сотки забитих добувають зпід румовищ, а 400 ранених відвезено до шпиталів. Болгарський король з премієром ведуть провід в ратунковій акції. Ходить о харчі, одяг і ліки, щоби забезпечити нещасних людей перед хоробами.

Землетрус був так сильний, що появилися нові горби і озера. Нарід толкує собі це нещасте як божу кару, яку Бог зіслав на Болгарів за те, що болгарський парлямент радив в Великодну пятницю.

СТАРІ ВЧЕНІ ВИЛАЯЛИ ОДИН ДРУГОГО.

ПАРИЖ, 20. квітня. — Науковий інститут Франції був свідком небувалої сцени. Один з учених мав науковий виклад і в нім згадав за розкопи в Ґльозель, задля яких панує в цілій Франції великий спір. В малій французькій місцевости Ґльозель викопано памятки дуже давної старини. Одні кажуть, що це звичайне ошуство, а другі, що це дійсно старина. Той послідний погляд заступав на засіданню др. Й. Лот. Та проти него піднялися противні голоси. Дійшло до того, що президент не був в силі вести засідання. Старі, посивілі професори і учені так сильно посварилися між собою задля тих розкопів, що вживали таких образливих слів, яких ніяка преса повторити не може.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА:
Three cents a copy.	Поодиноке число три центи.
One year .... $ 7.00	На рік .... $ 7.00
Six months .... $ 3.75	На пів року .... $ 3.75
Three months .... $ 2.00	На три місяці .... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерзи Ситі і Загранищею:
One year $10.00	На рік $10.00
Six months .... $ 5.00	На пів року .... $ 5.00
Three months .... $ 2.75	На три місяці .... $ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ДРУГИХ НАРОДІВ, А В НАС

Нарікаємо дуже часто на свою долю, дивуємося, що другі народи щасливійші, що вони багатші, краще зорганізовані та самостійні. Дивуємося, що 40 мілїонів Українців не має своєї держави, а прим. мала Естонія, що має ледви трохи більше як міліон мешканців, є самостійною. А забуваємо, що навіть малий естонський нарід видає щось около 40 ґазет, з яких многі мають по 50,000 передплатників. А щож доперва говорити про другі народи, от хоч би чеський, котрий завдячує своє становище у світі не тільки щасливому випадкови, але і великому духовому підготованню. І от тому саме Чехословаччина свідома того, що її сила в освіті, докладає тепер всіх зусиль, щоби й тепер, коли вона вже стала самостійною державою, ту освіту поширити і поглибити. На чолі чехословацької держави стоїть вчений і фільософ і мабуть його великому впливови і авторітетови завдячують Чехи те, що можуть світови імпонувати не на однім полі, а особливо на полі освіти.

В Чехословаччині істнує закон, який змушує громади до закладання публичних бібліотек. До 1920 р. було в Чехословаччині таких бібліотек по ріжних місцевостях 3,400. Вже тоді було це поважне число на такий малий край. Але вже в 1926 р. було в Чехословаччині 16,200 публичних бібліотек, що мали понад 5,000,000 книжок. Тільки 6% громад не мало ще своїх бібліотек.

Підносимо отой факт, бо він цілком певно буде мати великий вплив на розвій чеського народу. Чехи були від давна відомі зі своєї величезної жертвенности на просвітні ціли. Ще за Австрії складали вони міліони на своє власне народне шкільництво. Своїй рідній школі завдячують вони своє відродження, що принесло їм вкінці по сотках літ поневолення національне визволення і свою державність. Ставши державним народом, вкладають вони далі багато труду і гроша в освіту і книжку. Бо книжка являється для них найсильніщою збруєю.

Так у других, а як у нас? От розгляньмося по наших громадах і товариствах та Народних Домах. Є там крісла, столи, шафи, фотографічні знимки урядників, є бари, пул руми, а тільки нема — книжки. От і тому не йдемо вперед таким темпом, як повинні. Тому часописи мають в нас всего по кілька тисяч передплатників, а книжки видаються в тисячу чи півтора тисячі примірників і ті ще ждуть літами, заки розійдуться. А половина з них взагалі не розходиться. А колиб по наших громадах були читальні і бібліотеки, то справа виглядалаб інакше. Колиб була своя держава, то можнаб змусити до цего громади законом. Але її нема, тож треба і в тім випадку промовляти тільки до розуму наших громад.

РЕГАБІЛІТАЦІЯ ІМЕНІ С. ПЕТЛЮРИ

В свій час Українці звертали увагу Жидам, щоби вони не захоплювалися безкритичною ґльорифікацією убийника С. Петлюри Шварцбарта й тим не солідаризувалися з його злочиним актом. Українці протестували проти обвинувачування головного отамана й голови Директорії У. Н. Р. в жидівських погромах. Але жидівська й світова преса не звертала жадної уваги на одноодушний протест всього українства.

Немовби саме пекло піднялося проти С. Петлюри й не лише проти нього, а проти всього українського народу, проти його визвольної боротьби. Не було закутинку на всій земській кулі, деби жидівство не обкидало найчорнійшим брудом Українців та С. Петлюру, а натомісць величало убийника Шварцбарта, як нового Маккавея, як местника за страждання всього жидівства. Українці кликали жидівство до розважности, до спокійної аналізи подій недалекого страшного минулого й поставитися до убийника Шварцбарта з резервою, або навіть признати його злочин як персональний акт. На це жидівство не пішло, а навпаки взяло на себе всю відповідальність за вчинок вбийника.

Для Українців великого значіння не мав присуд французького суду, бо вони не бажали пімсти над вбийником. Вони спокійно чекали того часу, коли нарешті пристрасти уляжуться й осуд світової публичної опінії буде випливати не з дразливого ефекту вбивства, не з істеричних викриків ближчих оборонців Шварцбарта та всього жидівства; а зі спокійної аналізи фактів того часу, коли С. Петлюра стояв на чолі української визвольної боротьби.

Нарешті перша ластівка регабілітації імені бувшого голови директорії С. Петлюри, а з ним і українського визвольного руху, що провадився під прапором У. Н. Р., зявилася в постанові соціялістичної міжнародньої робітничої екзекутиви.

На останнім засіданню в місті Ціріху у Швайцарії соціялістична робітнича екзекутива розбирала справу обвинувачення С. Петлюри і співпрацюючих з ним українських соціялістів в жидівських погромах. В комісію для справ національних меншостей представлено документи й матеріяли зі сторони української та документи тих, що обвинувачували С. Петлюру в погромах.

На підставі даних, представлених обома сторонами, комісія визнала, що **Симона Петлюру ніяк не можна обвинувачувати в орґанізації, або в ініціятиві до улаштовання жидівських погромів.**

Ось такий присуд винесла міжнародня соціялістична робітнича орґанізація, якій не можна зробити закидів у прихильности до націоналістичного руху. Ми певні, що колиб ця справа прийшла перед найбільший світовий трибунал, складений не із заінтересованих сторін — Жидів та Українців, як суддів, а з инших народностей, то другого рішення не булоби.

Українці можуть почувати себе морально задоволеними, що нарешті зроблено перший крок до зняття з українського визвольного руху обвинувачення, як погромницького протижидівського руху.

Однак неприємно їх мусить вражати те, що про це рішення соціялістичної робітничої міжнародньої екзекутиви мовчить світова преса, мовчить спеціяльно жидівська. Ніхто з тих обвинувателів українства в погромах не хоче тепер хоч по части виправити свою похибку чи свою вину в несправедливому плямленню українського визвольного руху. Ті, що найбільше виливали на українство бруду, тепер мов ті струсі поховали в пісок свої голови за гори своєї біжучої писанини й повною мовчанкою обходять цей неприємний для них факт. Не найшли в собі мужности, відваги, ні чести, щоби тепер отверто признатися до своєї помилки та спокійним безстороннім висвітленням перебігу розбору цієї справи в Ціріху та її вирішення хоч трохи змити ту пляму, яка тяжить на них, відбившись рекошетом від українства.

Кидали брудом на українство, на весь наш героїчний визвольний рух, плямували його як тільки могли й тепер, коли самі опинилися по вуха захляпаними тим брудом за нерозсудну або навіть нечесну боротьбу з Українцями, не мають в собі сили волі й відваги, щоби хоч трохи очиститися від нього. Ця мовчанка починає переконувати Українців, що жидівство й ті, що йому підспівували в поході проти українства, користуються атентатом Шварцбарта, щоби творити леґенду про орґанізацію С. Петлюрою погромів; що вони свідомо цим хотіли бити український визвольний рух.

Хай жидівство та його підспівачі самі рішають, чи їх тактика може послужити примиренню між Жидами та Українцями, як того потрібно для дальшого спокійного сумісного життя цих двох народів.

СХІД ТА ЗАХІД НА СПІЛЬНОМУ ШЛЯХУ

Як і слід було чекати, справа невинно засуджених польською чекою українських студентів Атаманчука та Вербицького найшла відгук в українській пресі на радянській Україні. Та й дійсно, як можуть мовчати Українці, яких переконань та партій вони не булиб, коли невинні люди мають іти на шибеницю. Але становище радянської української преси цілком особливе. Перебігаючи обставини, в яких перебуває українська школа, та змалювавши жахливий стан українського шкільництва під Польщею, „Пролетарська Правда", признаючи факти денаціоналізації українського населення, нарешті говорить:

„Одним з найактивніщих аґентів цієї політики денаціоналізації, що зовсім не змінилася за часів диктатури Пілсудського, був забитий куратор шкільної округи Собінський. Убийство Собінського було одним з терористичних актів радикальних дрібно-буржуазних українських організацій, що вбачали в індівідуальному терорі та в саботажі знаряддя боротьби проти польських окупантів Західної України.

„Українські трудящі маси, що стають під прапором комунізму та гуртуються в таборі революційного селянства, ніколи не мали нічого спільного з цією ідеольоґією й методами дрібно-буржуазних елементів, чиї ватажки де-далі то більше переходять від акції саботажу до компромісу з польським фашизмом Пілсудського.

„Атаманчук та Вербицький пішли хибним шляхом і т. д."

Цих останніх слів досить, щоб зрозуміти московських рабів. Обурюючись на присуд, большевики рівночасно признають Отаманчука та Вербицького винними в убийстві куратора, в той час коли фактичнo засуджені студенти закиненого їм польською чекою убийства не поповнили.

Чи варта що особистий терор, чи тільки, як кажуть большевики, лише масовий терор, про це можна ще сперечатися. Однак можна преціньь ждати навіть від людини, признаючої тільки масовий терор, щоби вона признала, що люди, обжаловані за індивідуальний терор, обжаловані несправедливо. Хто нині не осуджує Ляхів за судження невинних людей, а ще й признає їх виконавцями закиненого їм убийства, той мимоволі власних рук докладає до ляцького гнету. На таке нечуване злодійство та дикунство може пуститися тільки раб, який продався ворогам українського народу.

В даному випадку большевики й Поляки сходяться на одному, як це було від віків. Тай не можуть инакше думати та робити кати-окупанти, яких головною метою є знищення України та не допустити до розвою української державности.

Василь Бобрів.

ВСЬОГО ПО ТРОШКИ.

Боротьба Англії з комуністичною пропаґандою.

Большевики докладають усіх сил, аби пошкодити Англії. Московія хочби й зараз воювала, якби чула в собі силу. А покищо обмежується пропаґандою серед поневолених народів Індії, настроюючи вороже сусідні з англійськими кольоніями держави.

Але Англія не спить і енерґійно паралїжує або нищить „досягнення комуністів".

Нема числа большевицької ґазети, деби з затаєною тривогою не говорили про приготовання Англії до майбутньої війни з СССР. Про те, що большевики самі лагодяться до війни, вони звичайно не говорять, а всі свої приготовання закривають криком про капіталистичну небезпеку. Кілька днів назад червоні говорили про візиту англійської фльоти до Прибалтійських держав, при чому московські військові спеціялісти висловилися про цю візиту, як про розвідчу операцію на випадок війни. Тепер Москалі розповідають про приготовання Англійців на границі Індії та Афґаністану.

Після відомостий большевиків Англійці побудували багато нових фортец та поширили й перебудували нові. Збільшують озброєні сили та переводять мобілізацію 60.000 людей. Частина вже відправлена на границю. Так само заряджено призов рекрутів в инчих місцевостях. Рівнобіжно збільшується кількість піших частин та прибуття численної авіяції. Аеродроми побудовано на самій границі, поспішно будуються дороги для автомобілів.

Очевидно, що ті приготовання, викликані московсько-англійською конкуренцією запобігання перед афґаністанським еміром, свідчать, що й большевикам й Англійцям цікаво підбити Афганістан під свою зверхність. Переможе очевидно той, хто зможе більше та щедріще заплатити бідному емірови. Як одні так і другі не дбають про нарід, лише про свою пельку.

Тимже кінцем по тому самому місці.

Московська Чека завше старається найти собі роботу. Коли в державі не все добре: нема хліба, селяне не здають збіжа, не підписуються на займ (позику), або вибухають машини на фабриках, винні контр-революціонери та петлюрівці. Тоді хапають людей до вязниць, судять, висилають в Сибір, Чека гуляє та доказує свою льояльність та відданість радянській владі. Злочини політичні (звичайно видумані Чекою) вважаються гірше за убийства, а контр-революціонери трактуються гірше ніж убийники. І коли антикомуністичні чинники протестують, то большевики обурюються. Цілком протилежне приходиться спостерігати, коли в якій державі переслідують комуністів, як це тепер є в Греції.

„Грецькі реакційні кола ведуть тепер боротьбу проти комуністів і стараються використати три великі пожежі, які виникли на великих фабриках лише за місяць березень. Реакціонери силкуються розповсюдити чутку, що то вчинили комуністи".

Так пишуть комуністичні московські ґазети. Точнісенько, як у самих большевиків. Це зайвий раз доказує, що і монархісти й комуністи одного поля ягідки. Як одні так і другі, роблячи злочин, стараються звалити вину на когось инчого. Хиби та нікчемність державної системи перевантажують на сторонні причини. Одно дивно: чому комуністи та монархісти, такі рідні в своїх поглядах, сваряться? Час би давно утворити „святий союз".

В. Б.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(89)

„Доротов (рос. соц.-дем.) протестує, що Оберучева безпідставно обвинувачують в робленню погромів. Йому відповідають, що обвинувачення немає, є лише здогади.

„Л. Чекаленко (укр. с-д.) доводить, що Оберучева не можна у всьому обвинувачувати, бо в штабі Київської військової округи лишились усі ті контр-революційні сили, які були й за старого ладу. Треба подбати, щоб був змінений увесь склад військової влади на Україні.

„Салтан каже, що треба подбати про утворення безстороннього слідства в справі цих подій. Промовець радить доручити ґенеральному секретаріятові військових справ вжити заходів до забезпечення спокою в Київі, бо на обіцянки Оберучева цілком покладатися не можна. Щоби заспокоїти ворожість одної части населення проти другої, треба ґенеральному секретаріятові спростувати неправдиві ґазетні звістки. Полк Богдана Хмельницького повинен лишитися в Київі, а російські залоги з українських міст повинні бути виведені, а в першу чергу донські козаки та кірасири з Київа. Оберучеву не місце в Київі з багатьох причин і треба подбати, щоб його негайно усунуто з посади командуючого військами та переведено слідство над всею його діяльністю. Всі ці заходи треба зробити ще й для того, щоб заспокоїти вояків-Українців на фронті, бо коли цього не зрозробиться, то це може ще збільшити паніку на фронті і може Українці почнуть через те відти тікати.

„Крижановський підкреслює, що між Українцями і не-Українцями в Київі утворились такі відносини, що далі жити так не можливо. Проти Українців стоять явно реакційні сили в особі тих самих донських козаків та кірасирів і через те, промовець згоджується, що цих вояків треба негайно з Київа вивести. Що до Оберучева, то він, на думку промовця, має якусь просто хоробливу нетерпимість до українського війська. Коли Оберучев запевняє Центральну Раду, що їй нічого не загрожує, то це й не дуже приємно, бо порука Оберучева є ґрунт дуже хиткий, а крім того Центральна Рада завжди спиралась на иншу зовсім силу.

„Поза чергою робить повідомлення про те, що робиться у Боярці, член Ради Військових Депутатів Самійлович. Там на полях лежить ще чимало постріляних Богданівців; деякі з них ще тої ночі порозбігались, а решта стоять серед поля, оточені кірасирами з двома скорострілами. Богданівці ще від учора нічого не їли і не пили, також не мають шинелів і мерзнуть тепер у вечері на дворі. Шинелі їхні лишилися у ваґонах, але кірасири до ваґонів Богдановців не пускають. Селяне приносили Богдановцям їсти, та кірасири не допустили передати їм.

„Сухових (рос. соц.-рев.) каже, що всі ті матеріяли, які тут передали поруч. Левицький і другі, не можуть дати цілковитого розуміння подій, але все-ж таки вони на стільки гарно освітлюють справу, що можна сказати з певністю: Перед нами наслідки „підпольної" провокаційної роботи темних сил. Коли ми хочемо припинити цю роботу, ми повинні скласти з членів Центральної Ради комісію, яка розслідживалаб докладно цю справу, а тоді вже, маючи ясні і точні відомости, виносити якісь резолюції. Також треба підождати з осудом діяльности Оберучева до того часу, поки слідча комісія не представить певних відомостей.

„Я, — каже далі Сухових, — стверджую, що вся минула діяльність цього чоловіка сама за себе говорить. Також треба підождати з висилкою козаків і кірасирів. Хиба ми можемо бути певними, що другий полк, хоч би він був і український не ставби на перешкоді революції, коли ми так легковажно почнемо обвинувачувати їх?

„Доротов (рос. с.-д.) каже, що події на вокзалі стали через провокацію. Київ завжди був чорносотенним містом, і ми, демократія російська й українська, винні в тому, що тепер чорна сотня має силу.

„Нам треба тісніше здвигнути ряди демократії, не дивлячись на національности і в цьому будуть підвалини нашої перемоги. Визнаючи, що у нас завжди бракувало єдности, ми повинні шукати причини сумних подій в нас самих, а не обвинувачувати одного чоловіка".

По декількох ще промовцях Центральна Рада одноголосно, українськими голосами (проти голосували усі представники Москалів та Жидів), ухвалила слідуючу резолюцію:

„Комітет Української Центральної Ради, обміркувавши події, котрі виникли у Київі 26 липня підчас виїзду частини полку ім. гетьмана Богдана Хмельницького на фронт, стверджує:

„1) Що дальше посилання на фронт полку ім. Богдана Хмельницького а також взагалі й перебування його в сей час на фронті, представляється цілком неможливим з огляду на той настрій обурення, котрий цілком натурально запанував у згаданому полку після розстрілу його ешалонів 26 липня.

„2) Що інтереси революції вимагають негайної українізації всіх гарнізонів на Україні.

„3) Що діяльність начальника Київської Військової Округи полковника Оберучева, з огляду на його небажання, через вороже відношення до справи українізації війська, працювати в контакті та згодою з Українською Центральною Радою та його нетактовні розпорядження вже не перший раз викликають у Київі серіозні заворушення серед місцевого населення та війська.

„4) Що такий характер діяльности полковника Оберучева не дає також ніякого забезпечення спокою у Київській військовій окрузі і зокрема в Київі надалі.

„Зогляду на це Комітет Центральної Ради ухвалює зажадати від Російського Військового Міністра та від инших військових властей по приналежности:

„а) щоби негайно було припинено дальшу відправку на фронт полку ім. Богдана Хмельницького до його цілковитого заспокоєння, а також повернено той ешалон полку, котрий уже вийшов;

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО СПРАВИ ЗАСНОВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БАНКУ В НЮ ЙОРКУ.

Послідними часами було кілька разів поміщено кілька дописий в „Свободі", які прямо чи то непрямо доторкались справи сотворення українського банку в Ню Йорку. Перед в тій важній справі веде недавно заснований Союз Українських Торговців та Підприємців в Ню Йорку. Не знаю, як сильний під сю пору чисельно є згаданий Союз, та чи Українці зрозуміли вже вагу потреби якоїсь солідної фінансової інституції, якаб згодом довела до якогось, сказатиби, всеукраїнського банку в Америці. Не буду бавити читачів балачкою про те, чи потрібний нам того рода банк; не буду наводити примірів у инших народів, бо кождий знає, що Поляки, Чехи, Литовці, а навіть бідні Болгари-Македонці мають свої банки, які кооперують з банками та иншими фінансовими інституціями в старім краю, та роблять чимало добра на обох боках океану. Я вибрав собі як тему моеї дописи питання: чим може й повинен занятися будучий український банк в Америці.

Заки приступлю до самої теми, пригадаю читачам, що банк українській еміграції й краєви є потрібний не на те, щоби наші люди вкладали туди свої ощадности на 3 процент. В Америці є досить банків, які платять 3 процент; є куди гроші вкладати, а заложити ще й український банк на сю ціль є зайвим. Що з цего, що він буде називатися українським, як буде платити лише три процент? Нині кождий Українець вже чейже знає, що гроші лучше інвестувати до якихсь певних підприємств, чи закупити почтові 6-процентові бонди, які можна виміняти лише два рази в рік, якщо хто має ощадности на поштовім уряді. Значить, будучий український банк повинен заснуватись не на те, щоб платити своїм членам три процент, але повинен мати у себе й відділи торговельні та промислові, якіб помагали своїм членам дороблятися.

Я хочу звернути увагу головно на торговлю із краєм. Кожда европейська держава має в Америці свої посольства й консуляти, які мають знова своїх торговельних аташе, яких задачею є інформувати Америку про вироби свого краю, вишукувати купців, посередничити в продажі й взагалі навязувати контакт між обома державами. України як держави нема, нема в Америці й наших посольств. Отже хто має за нас та наші вироби вставитися, хто має роздобути для них ринок збуту?

Рівночасно хто має занятися купном таких виробів, яких в нас нема, а яких наш нарід хоче набути в Америці?

Чи тим мають занятися посольства Польщі, Румунії, Чехословаччини та С. С. С. Р.? Чи може тим занятися якась инша, українська інституція політичного характеру? Ні! Такими справами не можуть занятися наші, на силу нам накинені „вітчини", бо хоч вовни по части й занялисяби посередничити в торговлі наших виробів, то зиски підуть до їх кишені, а не нашої. Вправді наші деревні вибори гуцульські, вироби гончарського промислу, килими, бриндзя, то-що вандрують до Америки, але в скількости дуже малій, а в додатку під маркою „Made in Czechoslovakia" чи як там. Не може тим занятися знов інституція політичного характеру, бо по перше вона має иншу ціль і завдання, а по друге економічні закони е дуже острі, й вони не радо кооперують з політикою.

Такими справами повинна занятися українська фінансова інституція в Ню Йорку, чи де там, в данім случаю український банк.

Подумає може дехто, що ми бідні, та не можемо Америці продати, ні від неї купити. Що Америка цеж богатий край і обійдеся без наших виробів. Говорю тут про Західну Україну головно, тому, що дальше мої інформації не сягають. У відповідь скажу, що хоч ми бідні, а Америка богата, то всетаки й ми можемо їй дещо продати. Як примір наведу Чехів, які вивозять до Америки свої т. зв. „сиречки". Це округлі, величини срібного доляра прасовані сири, відповідно заквашені. Чистий зиск підприємства, яке продажею цего сира в Америці займається, виносить за минулий рік 25 тисяч долярів. Значить, хоч Америка й свій сир має, купує його ще від Чехів. Чомуж отже не купилаб і від нас бриндзі, хмелю, килимів, деревляних річий то що? Так Чехи беруть бриндзю зі Словаччини й вивозять рівнож в Америку, то саме з хмелем. А наш галицький хміль до війни чеському жатецькому хмелеви дорівнував. Нині ми разом з Волинею, де родиться хміль кращий від чеського, що й самі Чехи признають, але він не має виробленого імени, його Чехи купують, в Празі запаковують і він вандрує по світі як хміль чеський.

Богато тут примірів можна навести, та забралоби це богато місця. Одним словом, ми, хоч і маємо на продаж дещо, то не вміємо того продати, бо не маємо людий, торговців, якіби своїм виробам виробили імя. Вперед богато масла нашого вивожено до Відня, де його називали „галицьке смаровило".

Масло було дуже добре, бож худоба наша їсть природну пашу, пасеться на добрих гірських пасовисках.

Дальше, ми, хоч бідні, можемо в Америці також дещо купити. От, приміром, до мене самого зверталася Спілка Українських Агрономів кілька разів, що потребують молотілок на конюшину й тракторів типу 8/16 H. P. Цего рода машини перед війною були в Галичині досить поширені, а тепер є на них попит і гроші на це знайшлибися. Я, на жаль, не міг піти Спілці Українських Агрономів у Львові на зустріч, хоч живу у місті, де згадані машини виробляють. Переговори мої з компанією, яка згадані машини виробляє, а яка готова була доставити Спілці Українських Агрономів ті машини на 50-процентовий кредит, не довели до нічого: Компанія крім евентуальної поруки краевого банку хотіла поруки якогось банкира на тім континенті. Румунам вдалося купити маса тракторів на кредит, Совітська Україна до нині після звіту цеї компанії закупила вже поверх 600 тракторів за готівку. Мушу зазначити, що якби я був мав час занятися цею справою, то можливо сегодня булаб Спілка Українських Агрономів вже яких 10 тракторів мала. Головно Чехи люблять тут і, не без зиску, помогти. Та я по першій невдачі справу залишив.

Це лише малий примір цего, що можна для краю зробити. Я належу до Спілки чехословацьких інжинірів і бачу їхню працю для свого краю, тому й рішився я свою допись написати. Нікому так пекуче, як нам не треба Українського Банку в Ню Йорку, який і занявбися мною порушеними справами. Одиниця, як приміром я, нічого не в силі вдіяти. Лише організація є в силі щось вдіяти, притім і заробити. Треба все мати на увазі, що без економічного визволення нема й визволення національного, а як що воно й є, то є неповним, невистарчаючим. В краю нарід зрозумів вже це, організується в кооперативи, визволяється економічно з жидівського ярма. Пора, щоби й американські Українці перестали сваритись про це, хто є з них ліпшим патріотом, та щоб взялись до створення свого банку, якого етапом є Союз Українських Торговців і Підприємців в Ню Йорку. Того рода Союзи повинні рости по наших центрах, як гриби по дощі, якби на це була звернена вся наша увага.

До цеї справи я ще вернуся, а покищо прохаю читачів не остати до цеї справи байдужними. Гадаю, що про сю справу розвинеться на сторінках „Свободи" широка дискусія, не менча як на тему „зміни календаря".

Інж. Ст. Куропась,
Шикаго, Ілл.

—o—

ПРОТЕСТ ПРОТИ „ЗАХІДНЬОЇ" КУЛЬТУРИ.

Свідома частина тутешніх українських громадян, що згуртована в „Укр. Тов. Січ", від. 282 У. Н. Союза, на своїм місячнім мітінґу повзяла одноголосно резолюцію, виготовлену в англійській мові, а розкриваючу правдиве лице нинішньої Польщі відносно її тиранії над українським народом. Резолюцію передано гром. О. Шмокалюком, предс. назв. відділу до місцевої щоденної ґазети „Syracuse Herald". Названа ґазета не помістила резолюції в її оригінальнім виді, бо не подала фактів щодо варварських надужить, яких допускається „західня" Польща відносно поневолених нею народів, та всеж таки подала в загальнім виді зміст резолюції, який дослівно звучить (Syracuse Herald, April 8, 1928):

300 UKRAINIANS HERE PROTEST POLISH OPRESSION IN GALICIA.

Claim Fellow Countrymen Live in Reign of Terror and Tyranny.

Claiming their fellow countrymen in East Galicia are living in a reign of terror under tyranic treatment of the Polish government, 300 Syracusans who are members of the Ukrainian Sich Society, have adopted a resolution of protest.

Chapters of the Ukrainian Sich Society throughout the United States and Canada are drafting similar resolutions in an effort to aquaint the American public in general with alleged unfair treatment to Ukrainian subjects of the Polish nation. There are about 500,000 Ukrainian-American citizens in the United States. Of this number, about 30,000 are affiliated with the Sich Society.

The Syracuse resolution was drawn at a meeting in the society's headquarters, at 409 North Geddes Street, Sunday night.

The resolution contains in part charges that the Polish government is imprisoning Ukranians on the slightest pretext, that Ukrainian schools are so dominated that only the Polish language is taught and spoken, and that in the prisons Ukranians are tortured and even put to death if they express any sentiment against the Polish government.

The society hopes to spread knowledge of this alleged inhuman treatment of Ukrainians by the Polish government to the American people.

В англійській новинці є ще неточність, бо там подано, що наш відділ „Укр. тов. Січ" має 30,000 членів. Це мало відноситися до У. Н. Союза, якого членом являється наш відділ.

Як бачимо, то наші люде дуже скоро зорієнтувалися в „західній" культурі та заняли супроти неї належне становище, не забувши при тім поінформувати і американську опінію про нашого „західного" сусіда.

Бета.

—o—

„ЗАХІДНА" КУЛЬТУРА.

Заговорили в нас в Америці про західну культуру, втягаючи до Заходу і „західну" Польщу. Та наш нарід почув відразу, чим то таке письмо пахне, а зачувши Варшаву, відвернувся від тої „культури". І не диво. Бо ще не так давно тому дістав наш нарід добру лекцію тої культури. От і я дістав був лист ще в 1919 році від свого брата, що попав був у польський полон і перебував в ляцькім таборі в Тухолі на Поморю. Писав мій брат в ночі при місяці, щоби не доглянув польський жовнір, що їх сторожив. Писав він таке:

„Переживаю тут велике горе, про яке хиба оден Господь знає. Не маю убрання, а тільки прикриваю себе лахміттем, щоб сяк-так заклити тіло. Як тільки встане сонце, приходять жовніри з нагаями і гонять нас до роботи. Запрягають по вісім до возів з гноем і кажуть возити мазурам гній на поля. Коби була повільна їзда, то було би ще пів біди. А то посідає на віз по двох жовнірів і підганяють нас батогами, викрикаючи: цьонґній лепей ти, русіньска сьвіньо. І так тягни, а тут тече кров з тіла від батогів, а зніг від скла і груди. Нема спокою і в ночі. Коли польські жовніри попються, то тягнуть нас до своеї компанії і кажуть слухати їх сороміцьких пісень, в яких насміваються з нашого національного гимну і народу. Співають і кажуть нашим жовнірам бити браво, а хто не захотів, того собачі сини били без милосердя."

Той лист передано знакомому, а той доперва вислав до Америки, бо інакше був би не дійшов. В своїм часі я був вислав його до ґазети „Америка", але вона чогось не хотіла його видрукувати. Тому згадую за цего тепер в „Свободі", щоби причинитися його змістом до дискусії на тему „західної" польської культури.

Микола Семотюк,
з Міннеаполіс, Мінн.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Як ми помагаємо рідному містови Тисьмениці.

Нераз була згадка в українських часописях про те, як краяни і краянки та їх приятелі помагають рідному місту Тисьмениці в будові Українського Народного Дому. В лютім ц. р. уряд Тов. Краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку проголосив в українських часописях жертви, зібрані і вислані до Тисьмениці на висше згадану ціль. Від часу послідного проголошення на руки уряду Тов. Краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку, вислали жертви слідуючі тисьменицькі краяни з Детройт, Міш.: по $10: Козаченко Ірина і Гришко Йосиф; по $1: Дембіцький Микола і Постоловська Зофія.

Тисьминецькі краяни з Когус, Н. Й., по $10: Гавришенко Павло; по $5: Постоловський Стефан, Пакулець Стефанія Процак, Процак Михайло; по $2: Процак Анна; по $1: Апостол Розалія Зарицька, Дутчак Юрій, Драпальська Олена Зарицька.

З нагоди балю товариства в лютім ц. р. в Ню Йорку жертвували: Юліян Кузів $5.70, Матчак Розалія $1, Дацьків кирило і Ґула Дмитро по $3. — Разом жертв зложили $64.70.

Дня 10-го квітня ц. р. наше товариство вислало через Амерікан Експрес з Ню Йорку до Тисьмениці на докінчення будови У. Н. Дому $500, як дальшу жертву від тисьменецьких краянів і їх приятелів спільної праці. До тепер краяни і краянки міста Тисьмениці вислали до рідного міста на будову У. Н. Дому з Америки $3.172.27, крім оплати пересилки жертв.

З огляду на загальне безробіття та страйки, товариство наше під цей час не буде уряджувати жадних підприємств на річ фонду будови У. Н. Дому в Тисьмениці. Доперва як відносини зміняться, маємо надію урядити відповідне підприємство. Це може наступити аж в осени ц. р., однак як би хто з шановних краянів і краянок міг прилучитися своєю жертвою до збільшення фонду будови У. Н. Дому, просимо ласкаво присилати жертви до касієра товариства на низше подану адресу.

Від заряду Укр. Нар. Дому з Тисьмениці отримали ми листи, в яких сказано про обставини в рідному місті Тисьмениці. З окрема в згаданих листах просять нас о дальші жертви від краянів з Америки на докінчення будови У. Н. Дому. Важкі відносини в рідному місті не зізволяють та придбаннє фондів поміж українськими жителями в Тисьмениці. Заряд У. Н. Дому в Тисьмениці числить лише на нашу фінансову поміч з Америки. Тож поможім їм там в рідному місті докінчити початє діло.

Для кождого, хто зложив жертву, прийшли з Тисьмениці урядові посвідки-грамоти, котрі кождому жертводавцеви уряд нашого товариства доручить. Також мають прийти для кождого жертводавця членські книжочки корпорації У. Н. Дому в Тисьмениці. Як лише отримаємо згадані книжочки, доручимо кождому, хто зложив жертву.

При кінці складаємо щиру подяку всім жертводавцям і співпрацівникам за щиру жертву і дотеперішню поміч в осягненню всіх дотеперішних успіхів в придбанню поважної суми фондів, якими наші рідні браття і сестри змогли повести будову У. Н. Дому в Тисьмениці.

За уряд товариства:
Михайло Угорчак, предс.; Михайло Туранський, касієр; Василь Нич і Вол. Юревич, секретарі.

Всі жертви і письма проситься присилати на адресу касієра товариства:

Mr. Michael Turansky
146 West 29th St.,
New York, N. Y.

ЗАМІСЦЬ СВЯТОЧНИХ ЖЕЛАНЬ НА ОБОРОНУ НЕВИННО ЗАСУДЖЕНИХ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На руки „Свободи" переслали замісць святочних желань на оборону невинно засуджених на смерть: Марія Кінаш $5; о. М. Кінаш $5.

НА СТРАЙКУЮЧИХ МАЙНЕРІВ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Центральний Запомоговий Комітет рішив на мартовім, звичайнім мітінґу виасиґнувати з каси товариства $25 і вислати на допомогу страйкуючим майнерам. Гроші вислано до майнерського комітету.

ЗАМІСЦЬ СВЯТОЧНИХ ЖЕЛАНЬ НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

До ред. „Свободи" переслав гром. Петро Ковальчик з Линден, Н. Дж., $5 замісць святочних желань на Рідну Школу, оборону невинно засуджених і страйкуючих майнерів.

Дві жінки стрінулися на вулиці, розбалакалися про це і те, а вкінці одна з них каже:

— Чи чули ви найновіщий скандал, що стався у родині Канарчуків?

— Ні, а що? — питається тамта дуже зацікавлена.

В тій хвилі загуділо авто, з другого кінця друге. Катастрофа! Жінка, що хотіла розповісти скандал, до якого прийшло в родині Канарчуків, вийшла з катастрофи тяжко поранена. Пролежала в шпиталі кілька місяців. Як поздоровіла, поїхав із нею чоловік у теплі краї, для порятування здоровля. Побула там цілий рік. Вернула нарешті зовсім покріплена на здоровлю до рідного міста.

Тут стрінула свою приятельку. Ця виглядала дуже зле, бліда, висохла.

— Пані Купиндра, а з вами що? — питається тамта товаришку. — Ви такі бліді, так страшно виглядаете!

— Ай, слава Богу, що ви нарешті вернулися! Та я не могла ні їсти ні пити, відколи ви виїхали, себто від хвилі тої автомобілевої катастрофи! Я все думала про це, що то ви хотіли розповісти мені про той скандал у родині Канарчуків!

Внук: Бабусю, чи ваші окуляри побільшують?

Бабуся: Так, дитинко.

Внук: То здійміть окуляри і вкрайте мені булки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На українських інвалідів.

Пересилаю збірку з коляди в сумі $32, які призначено на українських інвалідів.

Колядували члени товариства ім. Івана Ґонти Української Народньої Помочи: Петро Корейко, Теодор Пристач, Никола Боднар, Тимко Михаль.

Імена жертводавців: Т. Міскі, С. Палубяк, Д. Корей по 2 дол.; Т. Пристач $1.50; о. В. Новосад, Ю. Юревич, др. А. Чіґер, К. Багрій, Г. Феціч, І. Куласко, А. Чичило, С. Васерман, Г. Савчук, І. Дух, П. Ковадло, І. Угринович, В. Коржевич, С. Сенців, Ю. Бурбела, І. Ухман, П. Корейко, А. Саміла, П. Псуй по $1.00; М. Любинець, І. Лерман, Ф. Бренд, А. Мейґо, І. Маньківський, П. Канарок, І. Чорнобай, М. Бей, А. Яцковська, М. Кон по 50 цнт.; І. Гнида, П. Ожба по 25 цнт. Разом 32.00. Гроші переслано через „Обєднаннє".

Павло Псуй.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На потерпівших від повені.

На мітинґу товариства „Запорожська Січ", від. 367 У. Н. Союза, зібрано на потерпівших від повені в Галичині $11.56, які переслано через „Обєднаннє".

Михайло Антонів, секр.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

На читальню в селі Заболотцях.

Ми односельчане в Гемтремк отримали просьбу з рідного села від комітету, який вибрали громадяне села Заболотці, повіт Броди, а в якій нас просять допомогти їм матеріяльно в будові читальняного дому. Ми односельчане ходили з колядою на Різдво Христове до тих, що з нашого села, але були добрі люде з других сіл, що самі зложили свою лепту без нашої просьби. Заколядовано всіх грошей $98.25. Жертви зложили по $10.00: О. Сенів; по $5.00: П. Процай, П. Сітка, М. Гусак, С. Гусак, В. Божицький, С. Зенюк, В. Мамчур, М. Зенюк, В. Бернацький, С. Адамчук, Анна Зінькевич, П. Бручковський, Й. Дрогомирецький; по $3.00: Н. Кожан; по $2.00: А. М., М. Марущак, А. Ґаламаґа; по $1.00: П. Швайка, Г. Левка, І. Сліпак, Г. Ґаламаґа, Т. Белиця, Д. Кінаш, А. Кулик, М. Панькович, А. Костюк, П. Климчук, Ц. Панькевич, І. Бернацький, М. Сліпецький; по 50 ц.: М. Козак, Г. Миськів, М. Телевяк 25 ц.

Хто би хотів зложити ще яку жертву, хай буде ласкав переслати на руки: Олекса Сенів, В. Мамчур, Grayling Ave., 2240, Hamtramck, Mich.

В послідним звіті поміщенім в „Свободі" дня 15. березня було подано, що оплата почтова виносила $13, має бути $8, що отсим простується.

За Тимчасовий Комітет:
О. Сенів, В. Мамчур.

ШАНОВНІ ГРОМАДЯНИ!

З огляду цего, що тисячі майнерів і їх дітей знаходяться в голоді і холоді, Тов. „Жіноча Поміч" занялося збіркою убрання і харчів для тих, щоби помочи їм в крайній нужді.

ЗБІРКА УБРАННЯ І ХАРЧІВ буде ПРОДОВЖАТИСЬ до 25. квітня 1928 р. в церковній ґалі при Семій вулиці, Ню Йорк Сіти, від 7. до 9. години вечером.

Просимо приносити убрання і харч всілякого рода, а ми постараємося відослати як найскорше.

Дякуємо згори за всяку поміч для майнерів і їх дітий і сподіємось, що ніхто не відкажеться від помочі в цій справі. 92-4

Комітет Жіночої Помочі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Ще про всесвітну жіночу виставу.

Надходяча всесвітна жіноча вистава застановила тутешних Українців, бо всі вони прийшли до того переконання, що та вистава дає нам Українцям добру нагоду до навязання ширшого контакту з культурним світом, а зосібна з світом американським. Всі ми прийшли до того переконання, що така вистава це справа дорога цілому нашому загалови, але думали, що як у всім так і тут стрінеться наш комітет з ріжними перешкодами. Та ми приємно розчарувалися. На наш заклик стануги разом з нами до спільної праці зголосилося 14 передових наших організацій, які йдуть разом з нами і радо допомагають нам в приготованню вистави. Імена тих товариств такі:

Запомогове тов. Укр. Жінок, тов. ім. І. Франка, Укр. Артистичний Клюб, Відділ Оборони України, тов. ім. Т. Шевченка, Січ ім. К. Трильовського, Сестрицтво з укр. прав. церкви на Ірі, церква св. Тройці на Ірі, Укр.-Амер. Республиканський Клюб, Клюб Укр. Інтеліґенції, тов. ім. Б. Хмельницького, Укр. Амер. Горожанський Клюб тов. ім. Котляревського, 8-а Жіноча Сотня.

Заразом подаємо отсею дорогою, що тікети на всесвітну виставу можна набути в слідуючих українських підприємствах:

Supreme Restaurant, 1955 W. Chicago Ave.; Radio Restaurant, 2002 W. Chicago Ave.; Kochanowsky, Shoe Store, 2135 W. Chicago Ave.; Kushynsky, Grocery & Meat Market, 2156 W. Chicago Ave.; O. Shostak, Grocery & Delicatessen, 2600 Austin Ave.; пані Woodz, Beauty Shop, 509 N. Robey St.; W. Kowalyk, Icecream Parlor, 5201 S. Hermitage Ave.; Ukrainian Exchange, 2016 W. Chicago Ave.

Тікети будуть до розпродажі тільки до 1-го мая. Потім мусимо звернути їх до головної екзекутиви.

За український комітет Всесвітної Жіночої Вистави в Шикаго.

Параскевія Барон.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

„На чужім шляху, або зівяла рожа".

Дня 20. марта виставлено в нашім місті перший раз на сцені штуку „На чужім шляху", яку написала наша гром. Анастазія Рибак. Штука та змальовує нам наше імігрантське життя, а змальовує дуже вірно, бож п. Рибакова є добрим знатоком того життя.

Штуку відограли самі найкращі аматорські сили. Головну ролю Олени відограла сама авторка. Ми бачили на сцені старшу віком жінку, що забуває за свого чоловіка і діти, а гонить за любощами та втікає з бордером. Як бачимо вже з того короткого опису, маємо в нім образ, який так часто можна надибати то тут то там. Ми бачимо, як жінка обкрадає чоловіка і покидає рідні діти, як сходить по тім на жебри і вертає до дому як каліка і жебрачка. Ролю її чоловіка, багатого шторника, відограв п. Рибак, а бордера п. Петрусик. Ролю служачої відограла п. Сеньків, а її чоловіка п. Крамар. Всі ті аматори, як і другі, вивязалися зі своїх роль як найкраще. Не диво, бо сцена для них не першина.

Ота драма дуже повчаюча, бо там самі дійсні образи. Бо хтож з нас не чув чи не читав про тих дурисвітів, як бордер Френк, що дурить старші жінки і молоді дівчата, виду-

рює від них гроші, розбиває семейне життя та доводить до вбивств. Колиб її виставляли і по других місцевостях, то скористали би з неї і старі і молоді.

Дохід з представлення розділено на дві части. Одну половину призначено на будову Сиротинця У. Н. Союза, а другу на будову Дому Укр. Інвалідів у Львові. Комітет злучених Братств і Товариств У. Н. Союза подякував авторці і аматорам за так гарну виставу, з якої дохід пішов на такі гарні цілі.

Гриць Дорожовський.

Гумор і сатира.

СКАЛОЧКИ.

I.

„З огляду на те, що труп Леніна смердить, мають його спалити". (З газет).

Хоч Ленін вмер уже давно
За те живі ідеї,
Для того і поклали
Його у мавзолею.

Ще за життя свого
Зачав „пророк" смердіть,
Що навіть комуністи
Не можуть більш терпіть.

Труну замурували,
На прощу зась ходить...
Хоч вмер Ілліч давненько,
Але й тепер смердить.

II.

„Афґаністанський король має відвідати Москву, де тепер роблять великі приготовання". (З газет).

Набридли нам робітники:
Англійці, мурини,
Свої рядянські смітники
Та підрані штани.

Готуйтеся до зустрічи,
До нас приїде хан!
Хай знає, що ми любимо
Його Афґаністан.

Що? Грошей для паради?
Гаразд! Пишіть наказ!
Хай селянин потруситься
Та хліб віддасть ураз.

III.

„Польський уряд видав наказ, щоби усі святкували іменини Пілсудського".

Дзвонять дзвони, передзвони
Заглушити хочуть стони...
Приказав Пілсудський всім
І великим і малим
До костьола поспішать
Його—ката вихвалять.
Хто-ж не піде помолиться,
Хай не ремствує, не злиться —
Тюрми в Польщі є вигідні,
Де жандарики лагідні...
Вже вони про все подбають —
Українці хай то знають...
Отже добре памятайте
Й такі віршики складайте:
„Всі ми знаємо маршалка,
„Що то є за с... с...,
„За КАШТАНКОЮ бажаєм
„Їти йому в день іменин".

В. ШКОДА.

— Оксана каже, що її наречений не оглядається за дівчатами.

— Певно боїться, що за богато дівчат пізнало би його.

Пані прийшла до малярської робітні, сіла на столець, приглядається образам і каже до маляра:

— Пане, я подивляю найбільше у вас добір красок. Найрадше хотіла би я їх забрати зі собою.

Маляр: Ви це вже й зробили, ласкава пані, бо сидите на моїй палеті.

Авторітет.

Чоловік: (до жінки): Коли вернеш, серце?

Жінка: Коли сама захочу.

Чоловік: Але ні мінутки скорше, це я собі випрошую.

Вона: А чи любитимеш мене також, як одружимося?

Він: Як можеш навіть питати щось такого, дорогенька? Я все мав велику слабість до замужних жінок.

У большевиків. Батько пішов із синком до музею. Синок бачить пару голих людей, що заслонилися лише фіговими листками.

Синок: Тату, а чому у них фіговий листок?

Батько: А це, дитино, замісць мануфактури фігу їм дали.

Бальзак і графольоґія.

Славний французький письменник Бальзак уважав себе знаменитим знавцем письма — графольоґом. Раз якась пані принесла Бальзакові записаний шкільний зошит і сказала:

— Пане, скажіть, будь ласка, яка будуччина жде цю дитину?

Бальзак пильненько оглянув зошит, зморщив брови та спитав:

— Чи ви пані є матірю тої дитини, чи може своячкою?

— Нічого подібного!

— Коли так, то скажу вам усю правду. Ця дитина легкодушна й обмежена. Нічого не буде з неї.

Жінка розсміялася.

— Алеж, пане, то ви не пізнаєте свого власного письма? Таж це один із ваших шкільних зшитків!

Історія не каже, що відповів на це Бальзак.

— Чому ти такий сердитий?

— Мені треба видати сто долярів.

— Ну то видай.

— Та коли не маю їх.

Цукорняний хлопець несе вулицею велику тацу повну тісточок і філіжаночок чорної кави. Бачить це вуличник і каже:

— Чи не зробивби ти мені одну прислугу?

— Добре, а яку? — питається цукорняний хлопчина.

— Сплесни в обі руки! — відповідає вуличник.